

CP-vård i Sörmlands län

Av doktor *Kurt Kaijser*, Eskilstuna.

Under de senaste åren har ett flertal meddelanden kommit från olika delar av Sverige angående vården av barn med cerebral pares. Verksamheten har vuxit fram med olika snabbhet och på olika sätt (se litteraturhänvisningen). Man torde numera ha en tämligen enhetlig uppfattning om hur den bör planeras i landet som helhet.

I Södermanlands län fick CP-vården en mera fast utformning i och med att landstinget från 1 januari 1956 anslag medel till anställande av en sjukgymnast vid Centrallasarettet i Eskilstuna för vården av de spastiska barnen. I maj 1957 bildades en förening för föräldrarna till CP-barnen. I januari 1958 öppnades i anslutning till Centrallasarettets i Eskilstuna barnavdelning en särskild avdelning för behandling av CP-barn. Den inrättades med en sjukgymnastisk avdelning och en förskola för barn mellan 2—8 år. Från denna tidpunkt sköts arbetet med dessa barn av en arbetsgrupp bestående av lasarettets kirurg—ortoped, barnläkare samt av landstinget anställd sjukgymnast, logoped och förskollärare. Från 1 september 1959 har i anslutning till nämnda CP-avdelning även påbörjats skolundervisning i en särskild CP-skola.

Lönerna till läkare, sjukgymnast och logoped har redan från början helt betalats av landstinget. Förskolläraren och skolläraren har fått lön från Eskilstuna stad.

Barnen i förskola och skola får dagligen ett mål mat utan avgift. De barn, som bor inom Eskilstuna eller dess närhet, hämtas och åter-sändas dagligen till sina hem med taxi, helt avgiftsfritt för föräldrarna.

De barn, som kommer till sjukgymnastisk behandling längre bort från länet, får reseersättning från landstinget enligt sjuk-kassenormer. Själva behandlingen är avgiftsfri.

De erforderliga utgifterna för denna CP-verksamhet har sålunda i Södermanlands län från början helt kunnat läggas på landsting eller kom-

mun tack vare utomordentligt tillmötesgående från dessa båda myndigheters sida.

Ideella föreningar, föräldraförening eller liknande har icke behövt lämna ekonomiskt bidrag till verksamhetens igångsättande eller fullföljande.

Frekvensundersökning

För planeringen av verksamheten var det lämpligt att göra en frekvensundersökning av det antal CP-barn, som fanns inom länet. I december 1957 utsändes därför en rundfråga till samtliga skolstyrelser och distriktssköterskor med förfrågan om de kände till något barn med cerebral pares. På grundval av de svar som inkom gjordes en analys av fallen. Samtliga fall med undantag för 3 st. har sedan undersökts av läkare och sjukgymnast vid barnavdelningen av Centrallasarettet i Eskilstuna. De flesta barnen har dessutom varit intagna på barnavdelningen för en noggrann fysisk och psykisk genomgång.

Avsikten med undersökningen var huvudsakligast den att nå ett praktiskt resultat beträffande det antal barn, som kunde tänkas behöva sjukgymnastisk behandling och undervisning i förskola eller speciell CP-skola. Barn med enbart psykisk efterblivenhet utan tydliga central-motoriska rubbningar eller sådana barn, för vilka diagnosen CP-skada kunde anses vara något tveksam, har icke medtagits. Läkare, sjukgymnast och förskollärare har besökt de inom länet befintliga barnhemmen för barn med fysisk eller psykisk efterblivenhet. Därigenom har ytterligare några CP-barn blivit medtagna i denna utredning. Barn, som tillhör annat län än Södermanlands, har icke medtagits. De angivna frekvenssiffrorna kommer sålunda att avse inom Södermanlands län mantalsskrivna barn med cerebrala skador av CP-typ, vilka enligt allmän praxis kräver en sjukgymnastisk eller talpedagogisk behandling. För flera av dessa fall uppges orsaken vara känd såsom en hjärnskada vid

partus eller under nyföddhetsperioden men för icke så få fall saknas anteckning eller uppfattning om sjukdomstillstånd i anslutning till förlösningen, och föräldrarna uppger sig vara helt okunniga om att sådan sjuklig förändring förelägit.

Utöver här nämnda fall finns 6 andra barn, vilka icke medtagits i frekvensberäkningen men däremot i tabellerna över barn, som kräver behandling. Dessa barn har drabbats av sjukdom eller skada, som uppträtt efter c:a halvårsåldern men som kvarlämnat invaliditet av liknande typ som vid perinatal CP-skada. Dessa 6 barn äro följande:

Flicka född 1942. Hö.sidig hemiplegi efter trafikolycksfall 1958. Normalbegåvad.

Pojke född 1945. Hö.sidig hemiplegi. Blodpropp i hjärnan? 1955. Normalbegåvad.

Flicka född 1947. Ataxi efter meningit vid 11 års ålder, 1958. Normalbegåvad.

Pojke född 1951. Paraplegi efter parotit vid 4 års ålder, 1955. Särskolenivå.

Pojke född 1951. Tetraplegi och afasi på grund av cerebral kärlskada (anomali). Normalbegåvad.

Pojke född 1953. Hö.sidig hemiplegi. Hjärnemboli 1956. Normalbegåvad.

Uppgifterna på i länet befintliga CP-barn har kontinuerligt kompletterats. Undersökningen visar att år 1959 73 st. typiska CP-barn är kända i länet (39 pojkar och 34 flickor). Detta gör på en befolkning, som 1960 beräknas i Södermanlands län bli c:a 225.000, en frekvens av 32 fall på 100.000 invånare.

En annan typ av beräkning, som använts av flera författare, visar att det är 69 fall kända inom åldersgruppen 0—15 år. På en befolkningensmängd av beräknat 51.000 barn i åldern 0—15 år i Södermanlands län år 1960 skulle detta innebära en frekvens av 1,4 fall på 1.000 barn inom denna åldersgrupp.

Tabell. 1. Översikt över samtliga barn med CP-skada.

Födelseår	Ålder år	Typisk CP från tidig lev- nadsålder	Sjukdom eller skada, som hos friskt barn efter 1/2-årsåldern givit CP- skada	Summa CP-barn	Normal- klass	Hjälp- klass	Sär- skola	Vård- fall
1959	0	1	0	1	1			
1958	1	1	0	1				1
1957	2	1	0	1	1			
1956	3	2	0	2	2			
1955	4	8	0	8	3	2	3	
1954	5	6	0	6	3	2	1	
1953	6	2	1	3	2	1		
1952	7	5	0	5	3	1		1
1951	8	2	2	4	1		3	
1950	9	8	0	8	3	2		3
1949	10	7	0	7	2	2	1	2
1948	11	4	0	4	1	2	1	
1947	12	6	1	7	3	1	3	
1946	13	7	0	7	1	3	3	
1945	14	4	1	5	2	2	1	
1944	15	5	0	5	3			2
1943	16	1	0	1	1			
1942	17	1	1	2	1			1
1941	18	2	0	2			1	1
Summa		73	6	79	33	18	17	11

Tabell 2. Fördelningen av CP-skadorna över olika skolformer.

	Normalklass	Hjälpklass	Särklass	Vårdfall	Summa
Monoplegi	0	1	0	0	1
Hemiplegi	9	4	2	2	17
Paraplegi	6	5	3	0	14
Diplegi (övre)	2	0	0	0	2
Triplegi	0	1	0	1	2
Tetraplegi	8	4	7	5	24
Atetos	4	1	2	1	8
Ataxi	1	1	2	1	5
Summa	30	17	16	10	73

Man kan förmoda, att det trots upprepade försök att uppspära ytterligare barn ändå finns ett eller annat barn, som ännu icke kommit till upp-
täcktt genom denna undersökning.

En översikt över den skolform som uppfattas som sannolikt lämplig för de barn, som ännu icke börjat skolan, samt den typ av undervisning, som de barn erhåller, vilka redan börjat sin skolgång, syns i tabell 1.

En fördelning av CP-skadorna på olika skolformer framgår av en uppställning i tabell 2.

Beträffande orsaken till den cerebrala skadan framkom följande. För de 73 barnen i detta material angavs känd hjärnskada under förlossningen för 31 st., prematuritet för 13, svår icterus för 4 och okänd orsak för 25. Prematuritet utgjorde 18 % av orsakerna. Se tabell 3.

Tabell 3. Översikt över de orsaker, som anges ligga bakom CP-skadan i de 73 fallen.

	Förlossn.-skada	Prematur	Icterus	Okänd
Monoplegi	0	1	0	0
Hemiplegi	11	1	0	5
Paraplegi	3	2	0	9
Diplegi (övre)	1	1	0	0
Triplegi	1	0	0	1
Tetraplegi	10	6	1	7
Atetos	2	1	3	2
Ataxi	3	1	0	1
Summa	31	13	4	25

Framtidsutsikter

I Södermanlands län har CP-vården nu tagit fast form. Önskemålen för framtiden är närmast en utökad skolverksamhet med internatbostäder för de barn, som är bosatta något utanför orten för den centrala CP-verksamheten. Dessutom är det önskvärt med en utökning av

den sjukgymnastiska behandlingen till flera orter i länet. Till slut börjar vi även i Södermanland liksom i andra län skönja behovet av en yrkesutbildning för de ungdomar, som om några år lämnar de grundläggande skolstudierna.

(Forts. å sid. 27)